

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Цуркан О. М.

В статті досліджено політичну культуру суспільства та її вплив на організацію забезпечення державної безпеки. Визначено, що в сучасній Україні, де основним напрямом держави є дотримання прав та свобод громадян, політична культура набуває особливого значення. Політичні знання та культура політичної поведінки є фундаментальними елементами захисту людської гідності, свободи та прав. Рівень політичної культури визначає характер політичного режиму, структурування політичної системи, вектори суспільного розвитку та шляхи цивілізаційного поступу, процес державотворення та впровадження принципів демократії. Кожен громадянин має право на участь в управлінні державними справами та задоволення своїх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, що він може реалізувати через політичні партії. Незважаючи на велику кількість зареєстрованих політичних партій в Україні, вони потребують додаткового вивчення для визначення їхньої ролі у правовій системі держави.

Політичні партії, що мають значну підтримку населення, є необхідними для приведення до влади осіб, які відображають помисли і побажання громадян. Основною метою діяльності політичних партій є приведення до влади своїх однопартійців, які здійснюватимуть публічне управління, що впливає на все населення держави незалежно від віку, соціального стану, національності та партійної приналежності. Жоден громадянин не може бути байдужим до питань правового регулювання політичних партій, адже опосередковано залежить від них. Без відповідного рівня політичної культури, який має пряме відношення та впливає на політичний режим неможливо зберегти державу та побудувати нові інституції, що дозволять розвиватися в демократичному руслі державі в цілому.

Доведено, що в умовах сучасних загроз навколо України сформувалися нові тенденції, які є джерелами значних загроз національній безпеці, територіальній цілісності, суверенітету і рівень політичної культури визначає характер політичного режиму, структурування політичної системи, вектори суспільного розвитку та шляхи цивілізаційного поступу, процес державотворення та впровадження принципів демократії.

Ключові слова: політична культура, суспільство, забезпечення, державна безпека, організація.

Tsurkan O. M. Political culture of society and its influence on the organization of ensuring state security

The article examines the political culture of society and its influence on the organization of state security. It was determined that in modern Ukraine, where the main direction of the state is the observance of the rights and freedoms of citizens, political culture acquires special importance. Political knowledge and the culture of political behavior are fundamental elements of the protection of human dignity, freedom and rights. The level of political culture determines the nature of the political regime, the structuring of the political system, the vectors of social development and the ways of civilizational progress, the process of state formation and the implementation of the principles of democracy. Every citizen has the right to participate in the management of state affairs and to satisfy his political, economic, social, cultural and other interests, which he can realize through political parties. Despite the large number of registered political parties in Ukraine, they require additional study to determine their role in the legal system of the state.

Political parties with significant popular support are necessary to bring to power persons who reflect the thoughts and wishes of citizens. The main goal of the activity of political parties is to bring their party members to power, who will carry out public administration that affects the entire population of the state, regardless of age, social status, nationality, and party affiliation. No citizen can be indifferent to the issues of legal regulation of political parties, because he indirectly depends on them. Without an appropriate level of political culture, which is directly related to and affects the political regime, it is impossible to preserve the state and build new institutions that will allow the state as a whole to develop democratically.

It has been proven that in the conditions of modern threats, new trends have formed around Ukraine, which are sources of significant threats to national security, territorial integrity, sovereignty, and the level of political culture determines the nature of the political regime, structuring of the political system, vectors of social development and ways of civilizational progress, the process of state formation and implementation principles of democracy.

Key words: political culture, society, provision, state security, organization.

Актуальність дослідження. В сучасній Україні, де основним напрямом держави є дотримання прав та свобод громадян, політична культура набуває особливого значення. Політичні знання та культура політичної поведінки є фундаментальними елементами захисту людської гідності, свободи та прав. Рівень політичної культури визначає характер політичного режиму, структурування політичної системи, вектори суспільного розвитку та шляхи цивілізаційного поступу, процес державотворення та впровадження принципів демократії. Кожен громадянин має право на участь в управлінні державними справами та задоволення своїх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, що він може реалізувати через політичні партії. Незважаючи на велику кількість зареєстрованих політичних партій в Україні, вони потребують додаткового вивчення для визначення їхньої ролі у правовій системі держави.

Огляд останніх досліджень. Вище вказаному питанню увагу приділяли такі науковці, як В. Авер'янов, О. Бандурка, Ю. Битяк, С. Беньковський, В. Галунько, І. Голосніченко, С. Гончарук, Є. Додін, К. Драмаренко, О. Зайчук, В. Зуй, Г. Зеленько, В. Зелений, Р. Калюжний, Л. Кельман, Л. Коваль, А. Комзюк, В. Колпаков, Т. Коломоєць, В. Котюк, В. Курило, Д. Лук'янов, Н. Матюзов, О. Негодченко, М. Остапенко, Н. Оніщенко, В. Петков, В. Погорілко, П. Рабінович, А. Селіванов, М. Хавронюк, Ю. Шайгородський, М. Шульга та інші. Однак, основну свою увагу звертали на загальні положення адміністративного права, або аналізувати більш загальні, суміжні чи спеціальні виклики.

Мета статті полягає в тому щоб проаналізувати політичну культуру суспільства та її вплив на організацію забезпечення державної безпеки, запропонувати шляхи їх усунення.

Виклад основних положень. Рівень політичної культури суспільства багато в чому визначається системою цінностей, які домінують у ньому. Конституцією України закріплено, що громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [1]. Закон України «Про політичні партії в Україні» визначає, що політичні партії мають право: вільно провадити свою діяльність у межах,

передбачених Конституцією України, цим Законом та іншими законами України; брати участь у виборах Президента України, до Верховної Ради України, до інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у порядку, встановленому відповідними законами України; використовувати державні засоби масової інформації, а також засновувати власні засоби масової інформації, як передбачено відповідними законами України; підтримувати міжнародні зв'язки з політичними партіями, громадськими організаціями інших держав, міжнародними і міжурядовими організаціями, засновувати (вступати між собою у) міжнародні спілки [2]. Демократія без виборів неможлива: через вибори формується законодавча влада, більшість органів місцевого самоврядування, а в багатьох державах також і глава держави (Президента). Професори-теоретики О.Зайчук та Н.Оніщенко, вважають, що основне призначення політичних прав є: забезпечення можливості громадян брати участь в управлінні державою; вплив на діяльність як органів держави, так і органів місцевого самоврядування; гарантування участі громадян у діяльності громадських об'єднань; використання прав на свободу думки, слова, світогляду і переконань, які відображають дійсний рівень демократичності суспільства та перешкоджають авторитарному впливу на нього з боку держави [3]

Політичні партії, що мають значну підтримку населення, є необхідними для приведення до влади осіб, які відображають помисли і побажання громадян. Основною метою діяльності політичних партій є приведення до влади своїх однопартійців, які здійснюватимуть публічне управління, що впливає на все населення держави незалежно від віку, соціального стану, національності та партійної приналежності. Жоден громадянин не може бути байдужим до питань правового регулювання політичних партій, адже опосередковано залежить від них. В умовах сучасних гібридних загроз, включаючи війну, вибори, надзвичайні ситуації, продукту безпеку та інформаційний простір, навколо України сформувалися нові тенденції, які є джерелами значних загроз національній безпеці, територіальній цілісності, суверенітету. Особливої уваги потребують прикордонні зони, такі як Херсонська, Харківська, Сумська та Запорізька області, де агресивно настроєною державою активно застосовуються новітні технології у інформаційному просторі, дезінформуючи місцеве населення.

Все це доводить, що високий рівень політичної культури є критично важливим для забезпечення

національної безпеки та стабільного розвитку держави, особливо в умовах сучасних викликів і загроз [4]. Саме тому, політичні партії, залучаючи до своїх лав широкі верстви населення, відіграють провідну роль у формуванні органів державної влади та забезпеченні реалізації державної політики.

Особливе місце в державі визначено конституційно-правовим гарантіям політичних прав і свобод людини і громадянина. Саме ці гарантії є визначальними. Адже неефективний політичний (державний) лад гальмує розвиток економічних та інших відносин і, отже, не дає можливості створити належні економічні, ідеологічні, соціальні та правові гарантії реалізації прав та свобод людини і громадянина. Доки не буде вирішена проблема цивілізованості політичної влади, не може йти мова про можливість ефективної реалізації політичних прав і свобод людини і громадянина. Але з іншого боку, боротьба за реалізацію конституційних прав та свобод особи має вплив на процес цивілізованості політичної влади [5, с.80-81]. Повністю погоджуємось із точкою зору, науковців В.Зеленого та С. Беньковського, що важливою складовою формування концептуальних засад національної безпеки є належна політична культура. Без високого рівня політичної культури, яка передбачає зокрема формування свідомого ставлення до народовладдя, управління державою як на національному так і міжнародному рівні, неможливо забезпечити реалізацію програм національної безпеки. Політична культура характеризує ступінь і якість розвитку політичної системи, свідомості й участі людей у вирішенні державних і суспільних справ. Рівень політичної культури має визначальний вплив на характер політичного режиму, структурування політичної системи, визначення векторів суспільного розвитку і шляхів цивілізаційного поступу, на процес державотворення та укорінення у практику принципів демократії. Політична культура є своєрідним синтезом політики й культури, вона відображає політичну сферу суспільства. У якості головних цінностей-засобів національної політичної культури виступають національна держава, громадянське суспільство, національна еліта, демократія, національна політична система в цілому. Цінностями умовами мають визнаватися національний суверенітет, національна злагода, національна безпека, мирні стосунки з іншими народами тощо [6].

Конституцією України визначено, що політичні партії не можуть мати воєнізованих формувань, а також не допускається створення і діяльність

організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях [1]. Повторюється ця норма і у Законі «Про політичні партії в Україні», де їм забороняється, якщо їх програмні цілі або дії спрямовані на: ліквідацію незалежності України; зміну конституційного ладу насильницьким шляхом; порушення суверенітету і територіальної цілісності України; підлив безпеки держави; незаконне захоплення державної влади; пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової чи релігійної ворожнечі; посягання на права і свободи людини; посягання на здоров'я населення; пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їх символіки порядку [2]. Окрім того, в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану. А також вводяться інші обмеження, такі як заборона проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів; порушувати у порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підлив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на стійкість критичної інфраструктури, права і свободи людини, здоров'я населення тощо [7]. Без відповідного рівня політичної культури, який має пряме відношення та впливає на політичний режим неможливо зберегти державу та побудувати нові інституції, що дозволять розвиватися в демократичному руслі державі в цілому.

Висновки. Таким чином, в умовах сучасних загроз навколо України сформувалися нові

тенденції, які є джерелами значних загроз національній безпеці, територіальній цілісності, суверенітету і рівень політичної культури визначає характер політичного режиму, структурування політичної системи, вектори суспільного розвитку та шляхи цивілізаційного поступу, процес державотворення та впровадження принципів демократії.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про політичні партії в Україні. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення 27.05.2024)
3. Теорія держави і права. Академічний курс: Підруч./ За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ. Юрінком Інтер, 2006. 688 с
4. Галунько В.М. Пошук нових стандартів у вирішенні проблем системи безпеки України майбутніми

правоохоронцями. *Юридичний бюлетень*. Випуск 14. 2020.С. 179-182

5. Конституція України: Коментар законодавства України про права людини і громадянина: Навч. посібн. / Авт. уклад. М.І. Хавронюк. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ.: Видавництво А. С. К., 2003. 384 с.

6. Зелений В. І., Беньковський С.Ю. Політична культура суспільства та її вплив на організацію забезпечення національної безпеки. *Юридичний Бюлетень*. Випуск 32. 2024.С. 39-45.

7. Про правовий режим воєнного стану. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 27.05.2024)

Цуркан О. М.,
orcid.org/0009-0008-6413-5277

аспірант
Одеського державного ніверситету
внутрішніх справ